

Μια πρόταση αξιοποίησης των παραγόντων ποιότητας κατά την αποτίμηση του κριτηρίου «Διδακτική μεθοδολογία & πρακτικές» του πεδίου Α1.

26 Ιανουαρίου 2023

Κ. Αποστολόπουλος

Μέλος Συμβουλίου Α.Δ.Ι.Π.Π.Δ.Ε., ΣΕΕ ΠΕ04

- Σκοπός της παρουσίασης είναι να αναδείξει ότι οι παράγοντες ποιότητας που θέτει το θεσμικό πλαίσιο:
 - Διευκολύνουν αξιολογητή και αξιολογούμενο σε σχέση με το ποιες είναι οι επιδιωκόμενες συμπεριφορές κατά τη διδασκαλία.
 - Διευκολύνουν τον αξιολογητή να προσδιορίσει την ποιότητα της διδασκαλίας που παρατηρεί.
 - Διευκολύνουν τον αξιολογητή να αποτυπώσει σημεία που μπορούν να βελτιωθούν, ώστε να παράσχει εποικοδομητική ανατροφοδότηση. Αυτό γίνεται στο πλαίσιο της συνεχούς προσπάθειας της διδασκαλίας, ανεξαρτήτως του ποιοτικού χαρακτηρισμού που αποδίδεται στον διδάσκοντα.
 - Επιδιώκουν να ενισχύσουν την αξιολογική εγκυρότητα της διαδικασίας.

ΠΕΔΙΟ Α1. Γενική και Ειδική Διδακτική του Γνωστικού Αντικειμένου

- 1^ο Κριτήριο: Προετοιμασία διδασκαλίας
- 2^ο Κριτήριο: Ετοιμότητα ως προς το γνωστικό αντικείμενο
- 3^ο Κριτήριο: Διδακτική μεθοδολογία και πρακτικές
- 4^ο Κριτήριο: Παιδαγωγικό κλίμα (μάθησης) και διαχείριση της τάξης
- 5^ο Κριτήριο: Αναστοχασμός της διδασκαλίας – Αυτοαξιολόγηση του εκπαιδευτικού

Παράμετροι ποιότητας που θέτει ο ν. 4823/21 για την αξιολόγηση του κριτηρίου

1. αντιμετώπιση λειτουργικών και οργανωτικών ζητημάτων και δυσκολιών,
2. σύνδεση του μαθήματος με την προϋπάρχουσα γνώση των μαθητών,
3. επικοινωνιακή ικανότητα,
4. ακρίβεια και σαφήνεια των οδηγιών,
5. οργάνωση της εργασίας των μαθητών,
6. ρυθμός του μαθήματος,
7. διαχείριση του χρόνου,
8. χρήση συμμετοχικών διδακτικών στρατηγικών και τεχνικών,
9. ενθάρρυνση για ομαδοσυνεργατικές δράσεις
10. ενεργητική και ισότιμη συμμετοχή όλων των μαθητών στη μαθησιακή διαδικασία,
11. κατάλληλη αξιοποίηση εποπτικών μέσων και των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (Τ.Π.Ε.),
12. αξιοποίηση εναλλακτικών μορφών αξιολόγησης,
13. ανατροφοδότηση των μαθητών.
14. αξιοποίηση διαφοροποιημένων διδακτικών στρατηγικών και τεχνικών,
15. ανάπτυξη συνεργατικών και διεπιστημονικών πρακτικών για τον σχεδιασμό του περιεχομένου των διδακτικών δραστηριοτήτων ανάλογα με εκπαιδευτικές ανάγκες και μαθησιακές δυνατότητες μαθητών ανά ηλικία και τάξη

Παράμετροι σε σχέση με την εισαγωγή στο μάθημα

1. αντιμετώπιση λειτουργικών και οργανωτικών ζητημάτων και δυσκολιών
2. σύνδεση του μαθήματος με την προϋπάρχουσα γνώση των μαθητών

Παράμετροι σε σχέση με την επικοινωνία και το ρυθμό του μαθήματος

3. επικοινωνιακή ικανότητα
4. ακρίβεια και σαφήνεια των οδηγιών
5. οργάνωση της εργασίας των μαθητών
6. ρυθμός του μαθήματος,
7. διαχείριση του χρόνου

Παράμετροι σχετικοί με τη χρήση σύγχρονων διδακτικών προσεγγίσεων

8. χρήση συμμετοχικών διδακτικών στρατηγικών και τεχνικών
9. ενθάρρυνση για ομαδοσυνεργατικές δράσεις
10. ενεργητική και ισότιμη συμμετοχή όλων των μαθητών στη μαθησιακή διαδικασία
11. κατάλληλη αξιοποίηση εποπτικών μέσων και των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (Τ.Π.Ε.)
12. αξιοποίηση εναλλακτικών μορφών αξιολόγησης
13. ανατροφοδότηση των μαθητών
14. αξιοποίηση διαφοροποιημένων διδακτικών στρατηγικών και τεχνικών

Παράμετροι σχετικοί και με το συλλογικό επαγγελματισμό

15. ανάπτυξη συνεργατικών και διεπιστημονικών πρακτικών για τον σχεδιασμό του περιεχομένου των διδακτικών δραστηριοτήτων ανάλογα με εκπαιδευτικές ανάγκες και μαθησιακές δυνατότητες μαθητών ανά ηλικία και τάξη

Ζητούμενες συμπεριφορές στο ικανοποιητικό επίπεδο

- Ενημέρωση των μαθητών για τα επιδιωκόμενα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα στην ενότητα.
- Ικανοποιητική σύνδεση του μαθήματος με προϋπάρχουσες γνώσεις των μαθητών.
- Αποτελεσματική διαχείριση χρόνου και ολοκλήρωση διδακτικών, μαθησιακών και αξιολογικών διαδικασιών με ομαλό τρόπο.

Οι παραπάνω δηλώσεις συμπυκνώνουν τις παραμέτρους ποιότητας 1 έως 7 του θεσμικού πλαισίου. Απαιτούν από τον εκπαιδευτικό:

- Να ενεργοποιεί, σε κάποιο βαθμό, τις απαραίτητες προαπαιτούμενες γνώσεις για την ενότητα που θα επεξεργαστούν οι μαθητές.
- Να έχει καλή επικοινωνιακή ικανότητα (προφορική και γραπτή)
- Το μάθημά του να μην έχει ετεροβαρή χαρακτηριστικά π.χ. φάσεις/δραστηριότητες που εξελίσσονται αργά χωρίς εμφανή λόγο και άλλες που υλοποιούνται με υπερβολικά ταχείς ρυθμούς λόγω της πίεσης χρόνου που δημιουργήθηκε.

- **Γίνεται κάποια χρήση** συνεργατικών πρακτικών
- **Υπάρχει ικανοποιητική χρήση με προστιθέμενη αξία** ΤΠΕ και εποπτικών μέσων στην διδακτική διαδικασία.
- **Προσπάθειες προσαρμογής του μαθήματος** στις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών σε ικανοποιητικό βαθμό, **αλλά ένα μέρος από αυτούς εξακολουθεί να αδιαφορεί**
- **Ικανοποιητική διάδραση** εκπαιδευτικού με αρκετούς μαθητές, **αλλά στο πλαίσιο ερωταποκρίσεων.**

Οι παραπάνω δηλώσεις συμπυκνώνουν τις ποιοτικές παραμέτρους 8 έως 14 του θεσμικού πλαισίου. Απαιτούν από τον εκπαιδευτικό να μπορεί να εφαρμόζει, **σε έναν βαθμό**, μαθητοκεντρικές διδακτικές προσεγγίσεις. Με άλλα λόγια ζητείται ο εκπαιδευτικός:

- Να αξιοποιεί συνεργατικές δραστηριότητες.
- Να αξιοποιεί κατάλληλα εποπτικά μέσα ή/και ψηφιακό υλικό.
- Να προσπαθεί να εμπλέξει τους μαθητές στη μαθησιακή διαδικασία, ακόμη και αν οι προσεγγίσεις που χρησιμοποιεί δεν επαρκούν για ορισμένους μαθητές.

➡ Άρρητα αναγνωρίζεται τόσο η πολυπλοκότητα της διδασκαλίας, όσο και ότι μεγάλος αριθμός εκπαιδευτικών μας διδάσκει, σε κάποιον βαθμό, δασκαλοκεντρικά, Ταυτόχρονα, η κατάσταση αυτή δημιουργεί την ανάγκη για:

α) Βελτιώσεις στη βασική εκπαίδευση των μελλοντικών εκπαιδευτικών.

β) Συνεισφορά των νέων Συμβούλων Εκπαίδευσης στη συστηματική και αποτελεσματική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, ιδίως σε σχέση με τις νέες διδακτικές προσεγγίσεις.

γ) Την επιδίωξη για εμπλουτισμό (και μετασχηματισμό σε βάθος χρόνου) των εκπαιδευτικών πρακτικών ώστε να αξιοποιούνται μαθησιακές δραστηριότητες που προάγουν εξίσου διαδικαστική και εννοιολογική γνώση (όχι μόνο εννοιολογική, πόσο μάλλον αν αυτή χρησιμοποιείται και αξιολογείται με τη μορφή της δηλωτικής γνώσης).

Πολύ καλό επίπεδο

- Εκτενής χρήση συμμετοχικών διδακτικών στρατηγικών.
- Εκτενής χρήση εποπτικών και ψηφιακών μέσων (Τ.Π.Ε.).
- Ενεργός συμμετοχή σχεδόν του συνόλου των μαθητών στη μαθησιακή διαδικασία.
- Εμπλοκή σε έναν βαθμό και των «αδύναμων» μαθητών σε πλαίσιο καθοδηγούμενης μάθησης.
- Σαφείς στόχοι, προσδοκίες και απαιτήσεις για τα μαθητικά έργα και τις επιδόσεις των μαθητών.
- Συστηματική και εύστοχη ανατροφοδότηση των μαθητών είτε ως προς τις επιδόσεις τους είτε ως προς τις συμπεριφορές τους.
- Κατά περίπτωση αξιοποίηση και εναλλακτικών μορφών αξιολόγησης
- Ομαλή ολοκλήρωση των μαθημάτων με ανακεφαλαίωση και σύνοψη συμπερασμάτων στο τέλος του μαθήματος.

Οι παραπάνω δηλώσεις συμπυκνώνουν και αυτές τα ποιοτικά χαρακτηριστικά 8 έως 14 του θεσμικού πλαισίου, περιγράφοντας έναν εκπαιδευτικό κάνει συστηματική χρήση ολοκληρωμένων μαθητοκεντρικών διδακτικών προσεγγίσεων.

Με άλλα λόγια, έναν εκπαιδευτικό που στις τάξεις του αποτελεί συνήθη πρακτική:

α) Η εργασία σε ομάδες.

β) Οι δραστηριότητες που δίνουν αξιόλογο βαθμό ανάπτυξης πρωτοβουλιών και αυτενέργειας στους μαθητές και καλλιεργούν δεξιότητες υψηλού επιπέδου.

γ) Ο σχεδιασμός του μαθήματος με τρόπο που βοηθά τον εκπαιδευτικό να εντοπίζει δυσκολίες ή εμπόδια στη μάθηση που έχουν οι μαθητές του, ώστε να προσφέρει άμεσα την αναγκαία υποστήριξη και ανατροφοδότηση.

δ) Η προσπάθεια διαμόρφωσης κατάλληλου πλαισίου για να συμμετάσχουν και οι πιο αδύναμοι μαθητές.

ε) Ο μαθητής να αρχίζει να αποκτά σχετικά ενεργό ρόλο και στην αξιολόγησή του.

Εξαιρετικό επίπεδο

- Ενεργοποίηση μαθησιακών διαδικασιών που προωθούν τη βαθιά κατανόηση και την κατάκτηση υψηλού επιπέδου δεξιοτήτων με ενίσχυση επικοινωνιακής ικανότητας (ερμηνευτικός, επεξηγηματικός και επιχειρηματολογικός λόγος, αναζήτησης σχέσεων, όπως οι χρονικές, χωρικές, αιτιώδεις, συγκριτικές, ταξινομικές κ.ά.)
- Κατάλληλη αξιοποίηση **διαφοροποιημένων διδακτικών στρατηγικών** και τεχνικών.
- **Ανάπτυξη συνεργατικών και διεπιστημονικών πρακτικών** για την επεξεργασία δεδομένων της διδασκόμενης ενότητας, με ανάθεση συνδιερευνήσεων.
- Συστηματική αξιοποίηση **εναλλακτικών μορφών αξιολόγησης** όπως αυτο-αξιολόγηση, ετερο-αξιολόγηση, ατομικός φάκελος μαθητή).

Στο εξαιρετικό επίπεδο γίνεται σαφές ότι, πέρα από τα προηγούμενα, ο εκπαιδευτικός:

α) Επιτυγχάνει ορατά μαθησιακά αποτελέσματα σε δεξιότητες υψηλού επιπέδου.

β) Έχει άνεση στη χρήση ποικιλίας μαθητοκεντρικών διδακτικών προσεγγίσεων και αξιοποιεί διαφοροποιημένες προσεγγίσεις όπου και όταν χρειάζεται.

γ) Χρησιμοποιεί συστηματικά μορφές αξιολόγησης που δίνουν ρόλο στον μαθητή.

Διευκρινήσεις

- Είναι αυτονόητο πως είναι αδύνατη η ταυτόχρονη παρουσία και των 15 παραγόντων ποιότητας του κριτηρίου Α1γ στο πλαίσιο της παρατήρησης μιας ωριαίας διδασκαλίας.
- Ζητούμενο είναι να αποτιμηθούν αυτά που η φύση και οι σκοποί της διδακτικής περίπτωσης, η σύνθεση της τάξης, οι ανάγκες, οι δυνατότητες και η ηλικία των μαθητών απαιτούν.
- Στο πλαίσιο όμως μιας ευρύτερης ενότητας μαθημάτων είναι εφικτή η αξιοποίηση των περισσότερων εξ αυτών και αναμένεται να υπάρχουν στοιχεία τους στον ηλεκτρονικό φάκελο (παράγραφος 1 άρθρο 72, ν. 4823/2021) διδακτικών και άλλων τεκμηρίων, στα οποία παραπέμπει κατά την αυτο-αξιολόγησή του ο εκπαιδευτικός

Πλεονεκτήματα των περιγραφών των παραγόντων ποιότητας ανά επίπεδο

- Γίνονται σαφείς τόσο στον αξιολογητή όσο και στον αξιολογούμενο οι ζητούμενες συμπεριφορές κατά τη διδακτική διαδικασία .
- Διευκολύνονται οι αξιολογητές να εστιάσουν την παρατήρηση τους σε κρίσιμα συμβάντα, ώστε
 - α) να διευκολυνθούν στην κατάταξη του εκπαιδευτικού στο καταλληλότερο επίπεδο επίδοσης
 - β) να εντοπίσουν δυνατά σημεία και αδυναμίες που θα τους επιτρέψουν στη μεταδιδασκτική συνάντηση να παράσχουν εποικοδομητική ανατροφοδότηση, συνδέοντας έτσι άμεσα την ατομική του αξιολόγηση με την επαγγελματική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού.

Ζητήματα που θέλουν προσοχή I

- Η παρουσία ταυτόχρονα πολλών παραμέτρων ποιότητας σε ένα κριτήριο μπορεί να προβληματίσει τον αξιολογητή ως προς το σε ποιο επίπεδο επίδοσης θα κατατάξει τον αξιολογούμενο. Για το λόγο αυτό προτείνονται τα εξής:
 - Με βάση την προδιδακτική συνάντηση (προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, σχεδιασμός μαθήματος, σημεία έμφασης) που θα σας παρουσιάσει ο εκπαιδευτικός και τις προτροπές/συμβουλές που ενδεχομένως θα δώσετε κατά τη συζήτηση, προσδιορίστε ποιες παραμέτρους ποιότητας πρέπει με βεβαιότητα να υπάρχουν στην διδασκαλία που θα παρακολουθήσετε.
 - Κατά την παρατήρηση της διδασκαλίας αποτιμήστε το επίπεδο ποιότητας που χαρακτηρίζει κάθε μία από αυτές.
 - Εκτιμήστε τη μέση επίδοση.
 - Αν παρατηρήσετε πρόσθετες παραμέτρους ποιότητας τροποποιήστε κατάλληλα τον μέσο όρο.

Ζητήματα που θέλουν προσοχή II

- Οι περιγραφές διευκολύνουν την εκτίμηση της επίδοσης, όμως συχνά δεν διευκολύνουν την ανάδειξη σημείων για εποικοδομητική ανατροφοδότηση. Στην κατεύθυνση μπορούν να αξιοποιηθούν από τον αξιολογητή ερωτήσεις ανοικτού τύπου, όπως:
 - Παρουσιάσθηκαν προβλήματα συμπεριφοράς των μαθητών κατά τη διάρκεια του μαθήματος; Αν παρουσιάσθηκαν γιατί νομίζετε ότι συνέβη αυτό; Τι θα μπορούσε να βελτιωθεί;
 - Ήταν ικανοποιητικό το επίπεδο ενδιαφέροντος και συμμετοχής των μαθητών στη μαθησιακή διαδικασία; Πώς θα μπορούσε να βελτιωθεί περαιτέρω η συμμετοχή των μαθητών στη μαθησιακή διαδικασία;
 - Ο εκπαιδευτικός μπόρεσε να εντοπίσει τυχόν ελλείψεις σε προαπαιτούμενες γνώσεις, δυσκολίες, ή εμπόδια που αντιμετώπιζαν ορισμένοι μαθητές, ώστε να τους παράσχει κατάλληλη υποστήριξη ή εποικοδομητική ανατροφοδότηση; Τι θα μπορούσε να αλλάξει στο σημείο αυτό;

Ζητήματα που θέλουν προσοχή III

- Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι κατακτήθηκαν τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα; Τι θα μπορούσε να βελτιωθεί;
- Ποια ήταν τα δυνατά σημεία του μαθήματος που παρακολουθήσατε;
- Ποια ήταν τα αδύναμα σημεία του μαθήματος που παρακολουθήσατε;
- Ποιες συγκεκριμένες ενέργειες / συμπεριφορές νομίζετε ότι θα βελτίωναν το κλίμα στην τάξη ή/και θα υπηρετούσαν καλύτερα την αποτελεσματικότητα της συγκεκριμένης διδασκαλίας;

Χρήσιμες ερωτήσεις κατά τη μεταδιδασκτική συνάντηση

Ο αναστοχασμός του εκπ/κού μπορεί να διευκολυνθεί μέσα από ερωτήσεις π.χ.

1. Πόσο ικανοποιημένος είστε από το μάθημα που κάνατε;
2. Νομίζετε ότι μαθητές σας έμεινα ικανοποιημένοι από τον τρόπο που επεξεργάστηκαν το μάθημα; Γιατί;
3. Πόσο ενδιαφέρον ήταν το μάθημα που υλοποιήσατε για τους μαθητες;
4. Μπορείτε να προσδιορίσετε 2-3 κρίσιμα συμβάντα κατά τη διάρκεια της συγκεκριμένης διδασκαλίας; Πόσο αποτελεσματικά τα διαχειριστήκατε;
5. Ποιες ενέργειες κάνατε για να εμπλέξετε στο μάθημα του πιο αδύναμους/αδιάφορους μαθητές;
6. Ποια ήταν τα πιο δυνατά σημεία της διδασκαλίας σας;
7. Ποια ήταν τα πιο αδύναμα σημεία της διδασκαλίας σας;
8. Σε ποιο βαθμό εκτιμάτε ότι οι μαθητές σας κατάκτησαν τα Προσδοκ. Μαθησιακά Αποτελέσματα; Πώς υποστηρίζετε την άποψή σας.
9. Οι κανόνες συμπεριφοράς που έχετε διαμορφώσει στην τάξη διευκολύνουν τη μάθηση όλων των μαθητών;

